

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לשבת תשעה באב תשפ"ב | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

שבת תשעה באב

לפני מספר שנים נסעתי עם נהג מונית במוצאי שבת – ליל תענית תשעה באב - 'נדחה' כשבועים תשעה באב היה בשבת. 'איך אפשר לאכול בשר בשבת הזו?' שח הנהג שכיפה לבנה על ראשו ומציין שהוא אכל רק ביום כדי לצאת ידי חובה.

קנאתי בהרגשה הבריאה שלו... והוא מסביר מה ההרגשה העוצמתית שלו בתשעה באב. 'הרי כמו שאומרים בפיוט של יום כיפור 'אתה כוננת אנוש מראש' ומספרים את כל ההיסטוריה של בריאת העולם, האבות, מתן תורה, וכו' עד שמגיעים אל הפיסגה בית המקדש השראת השכינה והקרבת... אם כן בית המקדש הוא התכלית של הכל – ואם כן העיקר חסר לנו...

האמת שאין צורך להרחיק עד פיוט 'אתה כוננת' יש לנו את זה בתפילת יום יום.

אחרי תיאור כל נפלאות הבריאה שברא ה' כפי שנאמרו מפי דוד המלך, אנו מגיעים לקטע שנאמר מפיו המתאר את מידות הנהגתו יתברך לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וגו'

ומסיימים לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל...

לאחר מכן מתארים את יציאת מצרים בניסים ונפלאות, את קריעת ים סוף, עליה שרים את שירת הים, ומה היא הפסגה של שירת הים?

תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך!

זוהי אם כן הפיסגה אליה הכל חותר ובהעדר בית המקדש 'העיקר חסר מן הספר'.

אורו של עולם

בית המקדש הוא אורו של עולם כמו שמובא במסכת בבא בתרא דף ג' שאמר בבא בן בוטא להורדוס 'אתה כיבית אורו של עולם לך ועסוק באורו של עולם'.

בית המקדש מאיר את החיים באור האמת. נציין דוגמה. דוד המלך מתאונן בפרק ע"ג מתהילים על הקושי מול תופעת הצלחת הרשעים והמצב של 'רשע וטוב לוי', הוא מדבר בכאב על ההתמודדות עם מה שנראה לכאורה כעיוות אולם בהמשך אומר דוד - 'עד אבא אל מקדשי א-ל אבינה לאחריכם...'

כאשר הוא בא לבית המקדש מסתלקות כל השאלות הנוקבות ונרגעים כל הרגשות הכואבים. וכל כך למה? מפני שאור בית המקדש הוא אור האמת הבהירה.

אבל אולי בשבת מאיר אור האמת – מהשבת עצמה – כי גם ב'מזמור שיר ליום השבת' אומר דוד המלך שכל השאלות מתיישבות והמציאות של בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און' מפסיקה לייסר, כי כל אחד מבין לאן חותר התהליך – רק 'איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת' – בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און' – כל זה להביאם לידי הסוף - 'להשמדם עדי עד'!

אטמוספירה אחרת

ועוד נקודה שממחישה מה היה בית המקדש בעולם.

במשנה באבות פרק ד' 'עשרה ניסים נעשו במקדש' והמשנה מונה את המציאויות העל טבעיות שהיו בבית המקדש דבר יום ביומו.

נשאלת השאלה האם הניסים הללו הכרחיים? לדוגמה, אחד הניסים הוא שלא כיבו הגשמים את עצי המערכה. יתכן כפי שהעירו המפרשים - שאם לא היו יורדים גשמים באיזור זה היה יותר טבעי - מאשר שירדו גשמים ולא כיבו.

רבי יעקב עמדין ה'יעבץ', בפירושו על אבות כותב, שהניסים הללו מביאים לידי ביטוי את העובדה שבבית המקדש שלטה מציאות אחרת, מציאות של העולם שלפני החטא, מציאות של עולם מתוקן - שלא שולט בו שום קלקול.

לאור זאת כשאדם נכנס לבית המקדש הוא נכנס לאטמוספירה אחרת. הוא נכנס לעולם של טוהר, לעולם שמעל הטבע... בית המקדש נקרא לבנון שמלבין עוונותיהם של ישראל. זה לא רק הקרבנות זו הטהרה של הכניסה לאטמוספירה כזו.

'לא האמינו כל יושבי תבל וכל מלכי ארץ כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים' (איכה).

למה לא האמינו? הרי חטאו בעבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים?

אלא שהיו סבורים שבית המקדש מטהר ומכפר, בית המקדש זה יום כיפור בכל יום, כי שולט בו עולם הטוהר, עולם החירות הנקי מכל חטא ופגם - וכאמור האדם נכנס לאטמוספירה של אדם הראשון קודם החטא, לעולם שאין בו רע...

(הטעות שלהם היתה בכך שלא השכילו להבין דאם בית המקדש גורם לחטא אז הוא בהכרח צריך להסתלק, והחורבן הוא תחילת התיקון).

המציאות הזאת נסתלקה מהעולם!

אין לנו יותר פינה מטוהרת משלטון הטבע, אין לנו אטמוספירה שכולה רוחניות, שקענו לחלוטין בשלטון הטבע והחומריות - אין לנו יותר בית של אור אין לנו מקור שכולו טהור! מי יתן ונשוב ונזכה!

בציפיה ותקוה – שבת שלום